

၂၀၁၉ ခုနှစ် ဗဟိုအဆင့် ကမ္ဘာ့ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးနေ့
အခမ်းအနားတွင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားခဲ့သည့်မိန့်ခွန်း
ကောက်နုတ်ချက်

ကျိုက္ကဆံအားကစားကွင်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၁) ရက်

- နှစ်စဉ်ကမ္ဘာ့အဆိုင်ဒီအက်စ်နေ့ အခမ်းအနားကို ယခုလိုကျင်းပရခြင်းရဲ့ အဓိကရည်ရွယ်ချက်များမှာ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါ ကာကွယ်ရေး၊ ကုသရေးလုပ်ငန်းများနဲ့ပတ်သက်ပြီး လက်ရှိအခြေအနေကို ပြည်သူကိုအသိပေးပြီး မပေါ့ဆဖို့ အသိပေးပြောကြားရန်နှင့် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနရဲ့ လုပ်ဆောင်မှုများကို အသိပေးရှင်းလင်းတင်ပြရန် ဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီနှစ် ကမ္ဘာ့ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးနေ့ အထိမ်း အမှတ်ဆောင်ပုဒ်ဖြစ်တဲ့ “Communities make the difference” “အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါကင်းဝေးရေး လူထုအားလုံး ပါဝင်ပေး” ဆိုတာနဲ့အညီ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီကူးစက်မှုတားဆီးကာကွယ်ရေးနှင့် တိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းများမှာ အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်များ၊ လူထုကျန်းမာရေးလုပ်သားများ၊ လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းတွေအပြင် အထူးသဖြင့် ပြည်သူတွေပါဝင်ဆောင်ရွက်မှသာ လုပ်ငန်းများအောင်မြင် နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်သူများမပါဝင်လျှင် ဘယ်ကျန်းမာရေးလုပ်ငန်းမှ ထိရောက်အောင်မြင် နိုင်မှာမဟုတ်ပါဘူး။
- ပြည်သူများအနေနဲ့လည်း မိမိတို့က ဘယ်လိုပါဝင်ရမယ်၊ ဘယ်လိုပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ရမယ်ဆိုတာ ကို သိရှိနိုင်ဖို့ ဒီလိုအခမ်းအနားပြုလုပ်ရခြင်းဖြစ်ပါတယ်။
- ပြည်သူများသာမက NGO များ၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း (CBO)များ၊ INGO များ၊ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းများ၊ တိုင်းရင်းသားကျန်းမာရေးအဖွဲ့အစည်းများ (EHO)၊ အသင်းအဖွဲ့များအနေနဲ့ လည်း မိမိတို့ကဘာတွေလုပ်ရမယ်၊ ဘယ်လိုကုရမယ်ဆိုတာကို သိရှိဖို့လိုအပ်ပါတယ်။
- လူထုအားလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်ရေး၊ ပြည်သူများအနေနဲ့ ဘာလုပ်သင့်သလဲ၊ ဘယ်လိုလုပ်မလဲ ဆိုတာတွေကို ဝိုင်းဝန်းစဉ်းစားကြံဆခြင်း (Brainstorming)၊ ပညာရှင်များ ဝိုင်းဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း (Panel Discussion) များပြုလုပ်ပြီး ဖော်ထုတ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

- လက်တွေ့ကျပြီး ဖြစ်နိုင်တဲ့မဟာဗျူဟာ (practical and realistic strategy) များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုတည်း ဆောင်ရွက်လို့မရပါဘူး။
- ဒီလိုအခမ်းအနားမျိုးကို ဗဟိုအဆင့်၌သာမက တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များ၊ ခရိုင်/မြို့နယ်များအားလုံးတွင် ကျင်းပရမှသာ ပိုမိုအကျိုးရှိထိရောက်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- အခြေခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းပညာရှင်များအနေနဲ့လည်း ဝန်ကြီးဌာနမှ ဖြန့်ဝေထားတဲ့ Tablet ဖုန်းများကို အသုံးပြု၍ ရပ်ကွက်၊ ကျေးရွာများတွင် ပြည်သူများနဲ့ ကျန်းမာရေးစကားဝိုင်းငယ်များပြုလုပ်ကာ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်အကြောင်း ပညာပေးဟောပြောမှုများ မကြာခဏ ပိုမိုပြုလုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါဟာ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအချက်အလက် အကြောင်းအရာများ၊ လူငယ်များရဲ့ အသိအမြင်နှင့်ခံယူချက်၊ ပြည်သူများရဲ့ရောဂါနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အသိပညာဗဟုသုတများနှင့် များစွာဆက်စပ်နီးနွယ်နေတဲ့အတွက် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အတတ်ပညာဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုတည်းဖြင့် မလုံလောက်ပါဘူး။
- ဒီရောဂါဟာ လူမှုရေးနှင့်များစွာဆက်စပ်နေတဲ့ရောဂါ (social disease) တစ်မျိုးဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချက်ကို စီမံချက်မန်နေဂျာအပါအဝင် သက်ဆိုင်သူအားလုံးသိရှိရန် အထူးအရေးကြီးပါတယ်။
- ဒီနေ့လို အခမ်းအနားပြီးစီးသွားပါက ဥပမာအားဖြင့် စာရေးဆရာများ၊ ကာတွန်းဆရာများက မိမိဘယ်လိုရေးရမည်၊ ကျောင်းဆရာ/ဆရာမများက ကျောင်းမှာ ဘာပြောရမယ်ဆိုတာ စဉ်းစားရမှာဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ဦးချင်း၊ NGO များ၊ INGO များ၊ ပြည်သူလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၊ တိုင်းရင်းသားကျန်းမာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ တစ်ဖွဲ့ချင်းစီက မိမိတို့ဘာဆက်လုပ်သင့်တာ၊ ဘယ်လိုလုပ်သင့်တာ၊ မိမိတို့ရဲ့ခံယူချက်၊ အသိအမြင်မှန်/မမှန်၊ မိမိတို့ရဲ့မိသားစု၊ ဆွေမျိုး၊ မိတ်ဆွေများကို ဘာတွေပြောသင့်တာ၊ ပြောရမှာတို့ကိုစဉ်းစားသုံးသပ်လုပ်ဆောင်ဖို့ အရေးကြီးပါတယ်။
- ဒီအိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါဖြစ်ပွားမှု ပိုမိုများလာအောင် ဘယ်လိုလုပ်ရမယ်ဆိုတာကို စဉ်းစားဆောင်ရွက်ကြရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဒါမှသာ ဒီလိုအခမ်းအနားကြီးကျင်းပရတဲ့ ကုန်ကျရသောငွေ၊ အချိန်များနဲ့ ထိုက်တန်သော အကျိုးရှိထိရောက်မှု (Cost effective and time efficient) ရရှိမှာဖြစ်ပါတယ်။

- ခေတ်အဆက်ဆက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ကြတဲ့ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်စီမံချက်မှ စီမံချက် မန်နေဂျာများအားလုံးကိုလည်း အထူးကျေးဇူးတင်ပါတယ်။
- ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါ တိုက်ဖျက်ရေးစီမံချက်အနေနဲ့လည်း မိမိတို့ရဲ့ဆောင်ရွက်မှုတွေကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ထူးခြားဆန်းသစ်တဲ့အတွေးအခေါ်ဆောင်ရွက်မှုများ (Out-of-the-box thinking, innovative thinking) နဲ့ ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်မယ့်လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်သွားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနရဲ့ ဦးဆောင်လမ်းညွှန်မှုနဲ့ ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါ တိုက်ဖျက်ရေးစီမံချက်နှင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများပူးပေါင်းပြီး အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ် ရောဂါကာကွယ်ရေးနှင့် ပြုစုကုသစောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းများကို ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက် ရောဂါဆိုင်ရာ အမျိုးသားမဟာဗျူဟာစီမံကိန်း { National Strategic Plan for HIV/AIDS (2016-20) } နဲ့အညီ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး (၂၀၂၁-၂၀၂၅) အတွက်လည်း ရေးဆွဲလျက်ရှိပါ တယ်။
- ကျွန်တော်တို့ဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါ တိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်း ကို အမျိုးသားရေးအသွင်နဲ့ ကြိုးပမ်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ ပညာပေးလုပ်ငန်း (Awareness raising)၊ အခမဲ့ ကွန်ဒုံးဖြန့်ဝေပေးခြင်းလုပ်ငန်း (Comprehensive Condom Program -CCP)၊ ကာလသားရောဂါ ရှိ/မရှိ စမ်းသပ်စစ်ဆေးပြီး ကုသပေးခြင်း လုပ်ငန်း (STI testing and treatment)၊ မူးယစ်ဆေး အကြောထဲထိုးသွင်းသူများကြား အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးကူးစက်ခံရမှု အန္တရာယ်လျှော့ချရေးလုပ်ငန်း (Harm Reduction)၊ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုး ကူးစက်ခံရခြင်း ရှိ/မရှိ သွေးစစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်း(HIV testing services)၊ မိခင်မှကလေးသို့ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးကူးစက်မှုမှ ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်း (PMTCT)၊ အေအာတီဆေးနဲ့ကုသခြင်း (Antiretroviral Therapy) လုပ်ငန်းများကို တစ်နိုင်ငံလုံးလွှမ်းခြုံမှုရရှိအောင် တိုးချဲ့ဆောင်ရွက် လျက်ရှိပါတယ်။
- မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ကပ်ရောဂါသမိုင်းကိုပြန်ကြည့်လျှင် ပထမဦးဆုံး အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးရှိသူတစ်ဦးကို ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှာ စတင်စစ်ဆေးတွေ့ခဲ့ပြီး နောင် (၂)နှစ်အကြာ ၁၉၉၀ ခုနှစ်မှာ အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါ လူနာတစ်ဦးကို စတင်စစ်ဆေးတွေ့ခဲ့ပါတယ်။

- ကျန်းမာရေးဗဟုသုတနည်းပါးခြင်း၊ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ် ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ လက်လှမ်းမီမရရှိခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးထိုးသွင်းသူများ၊ အမျိုးသမီးလိင်လုပ်သားများနှင့် အမျိုးသား ချင်း လိင်တူဆက်ဆံသူများ၊ အကျဉ်းကျနေသူများ၊ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများအပါအဝင် ဦးစားပေး အုပ်စုများ (Priority Populations) အတွင်း အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုး ကူးစက်ရန်အန္တရာယ်ရှိတဲ့အပြုအမူ များပြုလုပ်ခြင်းတို့ကြောင့် ဒီလူအုပ်စုများအတွင်း အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးကူးစက်ခံရမှု မြင့်မားခဲ့ပါတယ်။
- တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာအနေနဲ့ ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးကူးစက် ခံနေရသူဦးရေ (၂၃၇,၀၀၀) ခန့်ရှိပြီး ရောဂါဖြစ်ပွားမှုနှုန်း (HIV prevalence) မှာ (၀.၅၇%) ရှိကြောင်း (AIDS Epidemic Model - AEM) ဖြင့်ခန့်မှန်း တွက်ချက်မှုအရ သိရှိရပါတယ်။
- ၂၀၁၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီးမှ ထုတ်ပြန်ထားတဲ့ စာရင်းဇယားများအရ မြန်မာနိုင်ငံ ဟာ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီးရဲ့ အရှေ့တောင်အာရှအဖွဲ့ဝင် (SEARO) နိုင်ငံ (၁၁)နိုင်ငံမှာ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ကူးစက်ဖြစ်ပွားမှု အဆင့်(၄) နိုင်ငံအဖြစ်ရပ်တည်လျက်ရှိပါတယ်။
- အလားတူ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီရောဂါအသစ်ကူးစက်ခံရမှု (HIV incidence) ဟာ ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှာ (၂၉,၀၀၀) ခန့်နှင့် အမြင့်ဆုံးဖြစ်ခဲ့ပြီး (၂၀၁၈) ခုနှစ်မှာ (၁၀,၀၀၀) ကျော်အထိ ကျဆင်းလာခဲ့ပါ တယ်။ ရောဂါပိုးအသစ်ကူးစက်ခံရမှု စုစုပေါင်းရဲ့ (၇၀ ရာခိုင်နှုန်း) ကျော်ဟာ မူးယစ်ဆေး ထိုးသွင်းသူများ (PWID)၊ အမျိုးသမီးလိင်လုပ်သားများ(FSW) နှင့် အမျိုးသားချင်း လိင်တူဆက်ဆံသူ များ (MSM) စတဲ့ HIV ပိုးကူးစက်ရန်အန္တရာယ်ရှိတဲ့ဦးတည်အုပ်စုများ (Key affected populations) အတွင်း အဓိကဖြစ်နေတာကို တွေ့ရှိရပါတယ်။ အဲဒီဦးတည်အုပ်စုများ (key affected population) ကို ဦးစားပေးအလေးထားပြီး ရောဂါကာကွယ် ကုသရေးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက် ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးအသစ်ကူးစက်ခံရမှု (HIV new infections) ဟာ တစ်နိုင်ငံလုံးတစ်ပြေးညီ ဖြစ်ပွားနေတာမဟုတ်ဘဲ ကချင်ပြည်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် (မြောက်ပိုင်း)၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး နှင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးတို့မှာ အမြင့်မားဆုံးဖြစ်တာကို ခန့်မှန်းတွက်ချက်မှု (Sub - national Estimation) များ အရတွေ့ရှိရပါတယ်။ ဒီအချက်ကို ကျွန်တော်တို့အထူးသတိပြုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ၂၀၁၅ ခုနှစ်အစမှာ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုး ကူးစက်ခံရသူ(၂) သိန်းကျော်အနက် လူနာ (၈)သောင်း (၅) ထောင်ကျော်ကိုသာ ဘဝတစ်သက်တာ သောက်ရမယ့် အေအာတီဆေး (Lifelong ART) နဲ့

ကုသမှုပေးနိုင်ခဲ့ရာမှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလမှာ လူနာပေါင်း (၁)သိန်း (၇)သောင်း (၅) ထောင်ကျော် (၂)ဆ ကျော်ထိ တိုးမြှင့်ကုသမှုပေးနိုင်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

- ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလကုန်အထိ လူနာပေါင်း (၁၃၀,၀၀၀)ကျော်ကို အစိုးရကျန်းမာရေး ဌာနများတွင် ကုသမှုပေးလျက်ရှိပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် ပြည်တွင်းလူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများ (International and local NGOs) များရဲ့ဆေးခန်းများမှာ ကုသမှုခံယူနေသူများကိုလည်း တဖြည်းဖြည်းလွှဲပြောင်းလက်ခံရယူပြီး ကုသပေးနေပြီဖြစ်ပါတယ်။
- အေအာတီဆေးတိုက်ကျွေးကုသခြင်း အိပ်ချ်အိုင်ဗွီကူးစက်နေတဲ့လူနာများကို ဘဝအရည်အသွေး ပြည့်ဝစွာနဲ့နေနိုင်စေရုံသာမက အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးကူးစက်ပြန့်ပွားမှုကိုလည်း ကာကွယ်မှုပေးတယ် ဆိုတဲ့အချက်ကိုလည်း သိစေချင်ပါတယ်။
- အေအာတီဆေးနဲ့ တိုးချဲ့ကုသပေးနိုင်မှုကြောင့် လူနာများဟာ ပိုမိုအသက်ရှည်စွာနေနိုင်လာကြ ပြီး နောက်ဆက်တွဲပြဿနာအနေနဲ့ သွေးတိုး၊ ဆီးချိုစတဲ့ မကူးစက်တတ်သောရောဂါများ (Non Communicable Diseases) ပိုမိုဖြစ်ပွားလာနိုင်ပြီး ရေရှည်မှာထည့်သွင်းစဉ်းစားရမယ့် ကျန်းမာ ရေးပြဿနာတစ်ခုအဖြစ် တွေ့မြင်လာရပါတယ်။
- အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးကူးစက်ဖြစ်ပွားမှုအခြေအနေနဲ့ အန္တရာယ်ရှိတဲ့အပြုအမူ ကျင့်သုံးမှုအခြေအနေ များ ပုံမှန်ဆန်းစစ်ခြင်း (IBBS- 2017) စစ်တမ်းအရ မူးယစ်ဆေးထိုးသွင်းသူ (၉၃,၀၀၀) ခန့်ရှိပြီး (၂၀၁၇) စစ်တမ်းအရ မူးယစ်ဆေးထိုးသွင်းသူများမှာ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီဖြစ်ပွားမှုနှုန်း (၃၄.၉%) အထိ ရှိပါတယ်။
- ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိခင်များမှာ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီဖြစ်ပွားမှုနှုန်းဟာ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် (၀.၈၄%) ရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် (၀.၅၇%) အထိ တဖြည်းဖြည်းကျဆင်းလာတာကို တွေ့ရှိရပါတယ်။ မြန်မာ နိုင်ငံအနေနဲ့ လာမယ့် ၂၀၂၅ ခုနှစ်မှာ မိခင်မှကလေးသို့ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးကူးစက်မှု လုံးဝကင်းစင် ပပျောက်သွားတဲ့အထိ (the elimination of mother-to-child transmission) ဆောင်ရွက် သွားဖို့ ရည်ရွယ်ထားတာလည်း အသိပေးပြောကြားလိုပါတယ်။
- ဒီလိုအောင်မြင်မှုများ ရရှိနေပေမယ့်လည်း ဝေးလံခက်ခဲဒေသများရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ အတွက် အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုဆောင်ရွက်ပေးနိုင် ရန်၊ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးကူးစက်ရန်အန္တရာယ်ရှိတဲ့ ဦးစားပေးအုပ်စုများ (Most at risk populations) ဖြစ်တဲ့ မူးယစ်ဆေးထိုးသွင်းသူများ (PWID)၊ အမျိုးသမီးလိင်လုပ်သားများ (FSW)၊ အမျိုးသား

ချင်း လိင်တူဆက်ဆံသူများ (MSM)၊ ထောင်တွင်းအကျဉ်းကျနေသူများ (Prisoners and people in closed setting) နဲ့ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများ (Migrants) အား သွေးစစ်ဆေးပေးခြင်းလုပ်ငန်းများ (HIV testing services) ပိုမိုလွှမ်းခြုံမှုရရှိအောင်ဆောင်ရွက်ရန်၊ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးကူးစက်ခံနေရသူအားလုံး အေအာတီဆေးဝါးရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်၊ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးရှိလူနာများကို စဉ်ဆက်မပြတ်ပြုစုကုသစောင့်ရှောက်ရန် (Continuum of care) နှင့် အိပ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးရှိသူများကို ခွဲခြားနှိမ့်ချဆက်ဆံခြင်းများ လုံးဝပျောက်အောင်ဆောင်ရွက်ရန် (Zero discrimination) စတဲ့ ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်ရမယ့်လုပ်ငန်းများ ကျန်ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ပေါ့ဆလို့မဖြစ်ဘဲ ဆက်လက်အလေးပေး ဆောင်ရွက်သွားရမှာဖြစ်ပါတယ်။

- ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၉)ရက်နေ့ United Nations General Assembly: The 2016 High-level meeting on Ending AIDS မှာ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ Country statement ကို ကျွန်တော်ဖတ်ကြားခဲ့ရာမှာ NGO များ၊ ပြည်သူလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBO) နှင့် လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများ (CSO) များဟာ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနရဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ ပါဝင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမယ့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်တယ်။ HIV/ AIDS ရောဂါဖြစ်ပွားမှုအခြေအနေပြောင်းလဲနေမှုများနှင့် လွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှုရှိတဲ့ အကြောင်းအချင်းအရာများ (changing epidemiological situation and its determinants) ကို လေ့လာဆန်းစစ်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ HIV/ AIDS ရောဂါကာကွယ်ရေးနှင့် ကုသရေးလုပ်ငန်းများတွင် PLHIV များရဲ့ အခန်းကဏ္ဍဟာ အရေးကြီးပြီး PLHIV လူနာများကိုယ်တိုင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်ဖို့ အရေးကြီးပါတယ်။ သက်ဆိုင်သူများအားလုံး စုပေါင်းဆွေးနွေးစဉ်းစားပြီး စုစည်းအားထုတ်ဆောင်ရွက်ရန် အရေးကြီးမှုတို့ပါဝင်ခဲ့ပါတယ်။
- မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၊ ကုလသမဂ္ဂရဲ့ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ဆိုင်ရာ ပူးတွဲစီမံချက်နှင့်ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်း (၃၀)ကျော်မှာ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိတဲ့ Global HIV Prevention Coalition Group မှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအဖြစ် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ဖို့ ၂၀၁၈ ခုနှစ် မေလမှာ Switzerland နိုင်ငံ Geneva မြို့မှာကျင်းပတဲ့ (၇၁)ကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ ညီလာခံမှာ အဆိုပြုခဲ့ပါတယ်။
- ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူစက်ရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ဖို့အတွက် ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွင်း ရန်ပုံငွေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ(၄၆၆) သန်းရှိပြီး နိုင်ငံတော်အစိုးရရဲ့ထည့်ဝင်

မူဟာ (၂၀) ရာခိုင်နှုန်းရှိကာ Global Fund အဖွဲ့မှ (၅၀)ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ အခြား PEPFAR , Access to Health Fund, ADB တို့မှလည်း ထည့်ဝင်ထောက်ပံ့ပေးလျက်ရှိပါတယ်။

- ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရာမှာ မြို့နယ် (၃၃၀)လုံးအတွက် အခြေခံမရှိမဖြစ်လိုအပ်တဲ့ အိပ်ချ်အိုင်စွဲ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ကာကွယ်ရေးနှင့် ကုသရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ (Essential packages for health services-HIV) ကို အမှန်တကယ်လိုအပ်နေတဲ့နေရာဒေသ၊ အမှန်တကယ်လိုအပ်နေသူများအတွက် လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်အောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သွားမှာဖြစ်ပါတယ်။
- HIV ရောဂါလျော့နည်းပပျောက်သွားပါက ပြည်သူများရောဂါမဖြစ်တော့ဘဲ စိတ်ညစ်စရာ၊ စိတ်ဖိစီးမှုမဖြစ်တော့ဘဲ ဘဝရှင်သန်မှုအရည်အသွေးများ မြင့်မားလာမှာဖြစ်ပါတယ်။
- အိပ်ချ်အိုင်စွဲပိုးကူးစက်မှု လျော့နည်းကျဆင်းသွားပါက အိပ်ချ်အိုင်စွဲ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါ ကာကွယ်ရေး၊ ကုသရေးလုပ်ငန်းများနဲ့ပတ်သက်ပြီး သုံးစွဲနေရတဲ့ ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေအပါအဝင် စွမ်းအားစုများကို အခြားကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ အကျိုးရှိစွာ ပြောင်းလဲသုံးစွဲနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီနေ့ပြုလုပ်တဲ့ အခမ်းအနားမှာ အထူးမှာကြားလိုတာကတော့ အမျိုးသမီးလိင်လုပ်သားများနဲ့ အမျိုးသားချင်း လိင်တူဆက်ဆံသူများ၊ ပြည်သူလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် ပြည်သူများကိုယ်တိုင်ဦးဆောင်ပြီး အားလုံးလက်တွဲပူးပေါင်းချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရန် အထူးအရေးကြီးပါတယ်။ ပြည်သူ့ကိုဗဟိုပြုပြီး ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနက လိုအပ်တာတွေ ပံ့ပိုးကူညီဆောင်ပေးသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- အိပ်ချ်အိုင်စွဲ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါကို ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးပြဿနာတစ်ရပ်အဖြစ်မှ လုံးဝပပျောက်သွားစေဖို့တွက် လူတိုင်းအသိစိတ်ဓာတ်ရှိစွာနဲ့ ပြည်သူလူထုအားလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြရန် တိုက်တွန်းပါတယ်လို့ပြောကြားရင်း နိဂုံးချုပ်အပ်ပါတယ်။

အခမ်းအနားတက်ရောက်သူများစာရင်း -

- ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ
- ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး လူမှုရေးဝန်ကြီး
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌ
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီး (ငြိမ်း) ပါမောက္ခဒေါက်တာမြဦး
- ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ
- မြန်မာနိုင်ငံဆရာဝန်အသင်းဥက္ကဋ္ဌ
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနများမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ
- WHO နှင့် UN Agencies များမှ ဌာနကိုယ်စားလှယ်များ၊
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှ ပါမောက္ခချုပ်နှင့် ဆေးရုံအုပ်ကြီးများ၊ ပါမောက္ခများ
- INGO များ၊ အိပ်ချ်အိုင်စီ/အေအိုင်ဒီအက်စ် ကာကွယ်ကုသရေး ဆောင်ရွက်နေကြသော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကွန်ယက်များမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ပြည်သူလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)